Előszó

Lenin

Az itt összegyűjtött L-tanulmányok négy igen különböző fejlődési szakaszában jöttek létre és összefogva irodalmi működésemnek következésképpen többé-kevésbé híven tükrözik ~~azoknak~~ ezeknek az időszakoknak aktuális problematikáját. Az első L-tanulmány 1924-ben íródott ~~jött létre~~, ~~mint alkalmi írás~~ alkalmi [illegible], alig néhány héttel L. halála után. Így

Ilyen különleges, a megírást megelőző és megalapozó kutatások nélkül, úgy szólván rögtönözve létrejött írás természetszerűleg nem léphet fel olyan ~~azzal~~ ~~a~~ igénnyel, hogy ebből a nagy ~~[illegible]~~ személyiség életművének és működésének összes kérdését átfogja és kifejezésre juttassa. Be kellett elérnem érnem azzal, amit a könyv címe is ~~fogj~~ kiemel L, hogy L. gondolatrendszerének összefüggését kíséreljem meg felvázolni. ~~Az~~ Ebben a kifejtett és hozzá való akkori állásfoglalásomból, mely, mint azt már többször kifejezésre juttattam, önkéntelenül következik, hogy benne a 17-es forradalom által kiváltott messzemenő aktualitásnak jutott a döntő szerep. Ha viszont ~~a~~ ez az írás első fejezetében a L-izmust mint a proletárforradalom elméletét határozom meg, úgy ebben nemcsak az opportunizmus forradalmi bírálata nyilvánul meg, mely az ún. „ökonomisztikusan" felfogott, ~~a~~ a gazdasági fejlődés törvényeitől „levezetett" „evolúció" kedvéért a forradalmi ~~[illegible]~~ aktivitást különválasztja egyáltalán M. elmélettől (Bernstein polémiája a M-i álláspont „blanquista" elemei ellen), hanem a ~~[illegible]~~ politikum kiemelése is. 1967-ben a német új kiadáshoz írt ~~előszavamban~~ utószavamban (jegyzettel), ~~mely e kötetben szintén megjelenik~~, részletesen foglalkoztam a ~~[illegible]~~ 20-as évek jellegével és bennük kifejeződő állásfoglalásaimmal. Mivel a kötetben ez az írás is benfoglaltatik, azt hiszem, feleslegesen ezt az ~~[illegible]~~ problémakomplexumot itt előzőleg részletesebben elemeznem.

MTA FIL. INT.
Lukács Arch.

[A második korszakot, a 30-as éveket az orsz. ideológiai partizánharcban töltöttem ki, a nagyobb részben orosz irodalom mint a „Literaturnij Kritik" kollektívájával együtt, részben nemzetközi méretekben, főleg a német nyelvű antifasiszta irodalmi folyóiratok-ban folytattam. A [illegible] és általános kultúra- és irodalomfelfogás ellentéte itt már döntő szerepet játszott, noha, az akkori helyzet szükségszerű következményeként, ez a partizán harc taktikájának [illegible] feltétlenül, szinte sohasem kaphatott igazi nyílt kifejezést, (ideológiában) formát. Végső a fejlődési szakasz legvégén (1940-ben) a „Néptribun avagy bürokrata" című cikkemben szinte nyíltan az akkor lehetséges volt, felvetettem és elemeztem ezt a problémát és itt L. „Mit tegyünk" (1903) című művének alapgondolatát, a néptribun és a bürokrata ellentétét a marxizmus-leninizmus [illegible] igyekeztem az akkori szovjet irodalom általános eltorzulá-sai ellenében kritikailag érvényre juttatni. ~~[illegible]~~ Nem egy néhány, L.-ból [illegible] volt idézetekről volt itt szó, hanem arról, hogy ez ellentét igazi szellemi érvényesül-jön a gyakorlat egész ezen korábban elvált és gyakorlati elvesz[illegible] szemben-állt hiszen a bürokrata is alkalmazkodhatja a néptribun állítólagos forradalmi pá-toszát (egyfajta [illegible]. Hogy ez a szovjet igazi folytatása nem L. elméletének őrt nem a politikai külsőn, hanem a valódi forradalmi tartalom [illegible] míg L. szerint a bürok-rata magyarázd a gazdasági kis tevékenység spontaneitásában, míg a (valódi) néptribunt az jellemzi, hogy [illegible] a társadalmi lét ~~[illegible]~~ totalitásának és fejlődésének ad elméleti kifejezést. Mit sem ér itt a Dantonnak és a Lassalleok retorikus pátosza; Robbes-pierre és Saint-Juste, nem is szólva M-ről és L-ről igazabb néptribunok voltak náluk, éppen gondolkodásuknak az egészre kiterjedő egyetemessége következtében; ha pedig bürokraták ~~[illegible]~~ igyekeznek a pátoszt a maguk számára kisajátítani, úgy ebből más mint a üres ~~bürokrata~~ terelője nem jöhet ki. A cikknek ezzel módon olyan volt kon-vektív [illegible]. Csak ezzel nem[illegible], de még a XX kongresszus előtt ~~[illegible]~~ Kohler [illegible]

MTA FIL. INT.
Lukács Arch.

ut (1952-ben) egy kis brosúrát (Jelen Dévénti alatt [illegible]), amely e célból ment első nyílt szembehelyezkedést a Sz-nal elemezte és méltányolta

A harmadik fejlődési szakasz a felszabadulást követő kezdő időszak (1945-49), amikor is több célban foglalkoztam L. felfogásával illetve ebben vezetőségi tevékenységem középpontjában állt az épülő magyar szocialista társadalom demokratikusabb tendenciáit erősíteni, érvényre juttatni, természetes, hogy L. műveiből azt emeltem ki, erősítettem, ami ennek fejlődésének társadalmi elméleti alapjait adhatott. Az akkori kifejtések megfelelően ott hangsúlyoztam e tanítások és az Szt-n akkor közt fennálló ellentétekről, soha természetesen az ilyen tárgyalásnál magában is, nyílt kifejezési vállalt bár, egy vagy polémia volt a szocialista elmélet akkori hivatalos irányzata ellen. A nyíltan kifejezett polémia a polgári demokrácia ellen irányult. Amit ezekben az írásokban formális demokráciának neveztem, az a Ll és L által folytatólagosan bővített társadalmi szerkezet volt, mely az (idealista) citoyen és a (materialista) bourgeois ellentétében éri el jellemző csúcspontját. Ennek ezzel a L-i demokrácia felfogást állítottam szembe, úgy annak ~~fő jellemző~~ kiemelt formáját, hogy az volt a szocialista, a [illegible], sőt már a plebejusan társadalmi demokrácia minden ember egész hétköznapi életének demokratizálására ~~irányult~~ terjedjen ki. Ebből a kiindulási pontból, ettől a célkitűzésből irányítva vizsgáltam L-t és tanításait ~~akkor~~ korábban népszerűsítem. Világos, hogy a [illegible] évei, az azt követő Rudaşvita, Rajk per stb. nyílt véget vetettek minden ~~[illegible]~~ ilyen kísérleteknek.

Végül a negyedik korszak, a XX. Kongresszust követő idő L és Szt viszonyának tudatos és nyílt szembeállítására épül. Itt nincs szükség bővebb kommentárra az én álláspontom 56 óta közismert. És az írásaim is magukért beszélnek.

MTA FIL. INT.
Lukács Arch.

Így, befejezésül, csak egy kérdésre kell az olvasó figyelmét ráirányítani; és itt saját fejlődésemmel, mely a történelem objektív menete ott elő, még korszakbeli változásokkal, a melyekben a mindenkori helyzetnek megfelelően más és más módokon igyekeztem L. tanításait ~~propagálni~~ népszerűsíteni. Kérdés most már, hogy ezekből a különböző kiindulástól meghatározott ~~zott~~ rozta különböző tárgyalási módokból kijön a L. korszakalkotó politikai, ideológiai és emberi egysége és összmegjelenésének / korszakalkotó ez + volta ~~nagy~~. Az objektív kérdésekben megoldásának dinamikus egységét többször kifejtett képben vert. Hiszen a (változó részfeladatok) (fejlődés szakaszok elvitathatók) mögött mindig ott állt az ő működésének ~~vált~~ megváltoztathatatlan objektív egysége. De éppen a mostani ~~az~~ érvényesülő alkalmakból szükséges volna, ha emberi egységének korszakalkotó, új dinamikája is láthatóvá válnék ~~nagysága kerülne~~. Itt érzékelt kiképezni (megvalósítani, egyénisége) (példamutató) vonult az eredményt illetőleg. Pedig L. sajátos emberi nagysága egyáltalában nem puszta egyéni kérdés. Amíg a demokrácia útja a társadalmi emberi cituációk és konfliktusokra való kétválásain, tehát ellentétes irányban épült, a jelentékeny ~~nagy~~ társadalmiság típusát az akkori képviselte a legadekvátabb módon épp a francia forradalomban, Robespierre, Saint-Just alakjaiban jelentkezik. Ez a – a maga korában személyes jellegében példaadó típus – még a 17-es és az azt követő forradalmakban is jelentékeny ~~meg nagy~~ szerepet játszott. Valamint Kossuth Olbe képviselte a legtökéletesebben azt a típust, a németeknél Marx Lenin (a mi kommunista szabadságért harcolt vezetőink) Most már a L-i korszakban forradalmi magyarázat megteremtette ~~az~~ maga feladatot, az egész életet a forradalomnak szentelő forradalmár nem aszketikus típusát. Ez az első nagy alak, akiben ez ~~fok~~ magas színvonalon megjelent + L. pedig ~~az az alak~~ egész életében bevezetüle azt az új erkölcsi ideált valósította meg, hogy az ember, ha nem is működik benne személyes

MTA FIL. INT.
Lukács Arch.

partikuláris momentumon élhet olyan, tökéletes, társadalmi és önmagát teljesen kielégítő életet, hogy az egyéni lét teljes feloldódása a társadalmi teljességben nem kell, hogy az aszketizmusnak még csak sulyosabb nyomát is tartalmazza, hogy a kötelesség=örömteli vállalása ~~teljesítési derült és harmonikus~~, az annak való maradéktalan alárendelődés összefér az egyéni lét harmonikus, sőt gazdag, derült, bár természetesen nem konfliktusmentes nivójával. Ezt a L.-t kerestem volna az olvasó elé állítani. Mert bár látni kell, hogy a szocializmus átfejlődése a kommunizmusba nem pusztán társadalmi, gazdasági kérdés, hanem – társadalmi viszonylatban – mégis ~~a társadalmi~~, a gazdasági fejlődést tekinti fel mint alapot. De az olyan emberek élete, amilyen L. volt, kétségbevonhatatlan bizonyítéka annak, hogy az ember típusának ilyetén átalakulása távol áll minden utópiától; amikor az átlagembernek a ~~társadal~~ gazdaságnak (a tulajdonviszonyok birtoklásának) gyökeres átalakulására mint valóságos alapra van szüksége, ott olyan példaadó életet élt emberek, mint L., már a jelenben is képesek valóra váltani.

Budapest 1967 októberben

MTA FIL. INT.
Lukács Arch.